

Облік і оподаткування

УДК 338.23:336

Гадзевич Олег Іванович

кандидат економічних наук, доцент

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Гадзевич Олег Иванович

кандидат экономических наук, доцент

Восточноевропейский национальный университет имени Леси Украинки

Gadzevych Oleg

PhD in Economics, Associate Professor

Lesya Ukrainka Eastern European National University

Матвійчук Іванна Олегівна

кандидат економічних наук, старший викладач

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Матвийчук Иванна Олеговна

кандидат экономических наук, старший преподаватель

Восточноевропейский национальный университет имени Леси Украинки

Matviichuk Ivanna

PhD in Economics, Senior Lecturer

Lesya Ukrainka Eastern European National University

**ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ВІД
ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ФАКТОРЫ ФОРМИРОВАНИЯ ДЕНЕЖНЫХ ПОТОКОВ ОТ
ОПЕРАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
FACTORS INFLUENCING THE CASH FLOW FROM OPERATING
ACTIVITIES**

Анотація. У статті розглядається проблема формування грошових потоків від операційної діяльності, які є основним джерелом генерування грошових коштів на підприємстві. Грошовий потік відіграє важливу роль в управлінні ліквідністю. З цієї точки зору, ключовою сферою діяльності є операційна сфера, оскільки вона відображає грошові потоки основних видів діяльності кожного суб'єкта господарювання.

У статті проаналізовано зовнішні чинники формування грошових потоків від операційної діяльності, над якими підприємство не має прямого впливу і може лише адаптувати свою діяльність до змін зовнішнього середовища. Запропоновано існуючий перелік зовнішніх чинників формування грошових потоків від операційної діяльності доповнити такими: загальна макроекономічна ситуація та бізнес-цикл, життєвий цикл продукту та бар'єри для входу, позиція підприємства на ринку та обсяг її зовнішньоекономічної діяльності, можливість зміни структури та асортименту виробництва відповідно до потреб ринку, можливості застосування цінової конкуренції та можливість коригування цін реалізованих товарів і послуг до цін виробничих факторів.

Встановлено, що внутрішні чинники грошових потоків від операційної діяльності є відображенням політики управління грошовими потоками підприємства. Виявлено та проаналізовано вплив прийняття основних управлінських рішень, що стосуються діяльності підприємства, у тому числі вибір управління запасами, готівкою, дебіторською заборгованістю та зобов'язаннями, цінова політика.

Стаття є теоретичною і дає основу для подальших емпіричних досліджень.

Ключові слова: грошовий потік, операційна діяльність, фінансова ліквідність, управління грошовими потоками.

Аннотация. В статье рассматривается проблема формирования

денежных потоков от операционной деятельности, которые являются основным источником генерирования денежных средств на предприятии. Денежный поток играет важную роль в управлении ликвидностью. С этой точки зрения, ключевой сферой деятельности является операционная сфера, поскольку она отражает денежные потоки основных видов деятельности каждого предприятия.

В статье проанализированы внешние факторы формирования денежных потоков от операционной деятельности, над которыми предприятие не имеет прямого влияния и может только адаптировать свою деятельность к изменениям внешней среды. Предложено существующий перечень внешних факторов формирования денежных потоков от операционной деятельности дополнить следующими: общая макроэкономическая ситуация и бизнес-цикл, жизненный цикл продукта и барьеры для входа, позиция предприятия на рынке и объем ее внешнеэкономической деятельности, возможность изменения структуры и ассортимента производства в соответствии с потребностями рынка, возможности применения ценовой конкуренции и возможность корректировки цен реализуемых товаров и услуг с ценами производственных факторов.

Установлено, что внутренние факторы денежных потоков от операционной деятельности являются отражением политики управления денежными потоками предприятия. Выявлено и проанализировано влияние принятия основных управленческих решений, касающихся деятельности предприятия, в том числе выбор управления запасами, наличными, дебиторской задолженностью и обязательствами, ценовая политика.

Статья является теоретической и дает основу для дальнейших эмпирических исследований.

Ключевые слова: денежный поток, операционная деятельность,

финансовая ликвидность, управление денежными потоками.

Summary. *The article deals with the problem of forming cash flows from operating activities, which are the main source of cash generation at the enterprise. Cash flow plays an important role in managing liquidity. From this point of view, the key area of activity is the operational area as it reflects the cash flows of the core activities of each enterprise.*

The article analyzes the external factors of formation of cash flows from operating activities, over which the enterprise has no direct influence and can only adapt its activity to changes in the external environment. The existing list of external factors of forming cash flows from operating activities is proposed to be supplemented by the following: general macroeconomic situation and business cycle, product life cycle and barriers to entry, position of the enterprise on the market and volume of its foreign economic activity, possibility of changing the structure and assortment of production in accordance with market needs, the possibility of applying price competition, and the ability to adjust the prices of goods and services sold to the prices of production factors.

It is established that the internal factors of cash flows from operating activities are a reflection of the enterprise cash flow management policy. The influence and decision making of the basic management decisions concerning the activity of the enterprise, including the choice of inventory management, cash, accounts receivable and liabilities, pricing policy, is identified and analyzed.

The paper is theoretical and provides the basis for further empirical research.

Key words: *cash flow, operating activities, financial liquidity, cash flow management.*

Постановка проблеми. *Грошові потоки від операційної діяльності є основним джерелом генерування грошових коштів на підприємстві,*

наявність яких є обов'язковою умовою для функціонування будь-якого суб'єкта господарювання в економічній системі. Вони є основою фінансової ліквідності, що характеризується спроможністю суб'єкта господарювання здійснювати розрахунки за своїми зобов'язаннями як за рахунок грошових коштів отриманих від операційної діяльності, так і за рахунок коштів отриманих від реалізації окремих елементів майнового комплексу підприємства [2]. Без збереження оптимального рівня ліквідності суб'єкт господарювання не може конкурувати на світовому ринку, де кількість конкурентів постійно зростає. Конкуренція між підприємствами вимагає постійного пристосування до мінливих умов, технологічного удосконалення, що обумовлює значні капіталовкладення. Найбільш частою причиною банкрутства підприємств зазвичай є негативний грошовий потік. Таким чином, ефективне управління грошовими потоками підприємства є необхідністю та передбачає використання системного підходу.

У процесі управління підприємством приймаються рішення щодо формування грошових потоків та визначення тривалості фінансового циклу. В основному це стосується прийняття рішень, що пов'язані з мінімальним рівнем запасів, відстроченням терміну сплати, надання комерційного кредиту, прийняття умов оплати, пропонованих постачальниками, цінової політики або прийнятої фінансової стратегії.

Множинність чинників, що визначають ефективність впливу на грошові потоки підприємства, їх тісний взаємозв'язок, висока невизначеність зовнішнього середовища підприємства в сукупності можуть бути адекватно сприйняті для подальшого прийняття управлінських рішень тільки через розгляд грошових потоків як складної динамічної системи, що функціонує в системі більш високого рівня.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розробку теоретико-методологічних основ визначення сутності грошового

потоків підприємства, процесів його формування та використання зроблено такими зарубіжними та вітчизняними науковцями як Берстайн Л. А. [1], Білик М. Д. [2], Бланк І. О. [3], Заремба Є. М. [6], Кузнецова І. Д. [7], Савицька Г. В. [10] та інші. Проте, не повною мірою досліджені чинники, які впливають на формування, зміну грошових потоків від операційної діяльності підприємства, що є необхідним для ефективного управління ними та забезпечення платоспроможності та фінансової стійкості підприємства.

Метою статті є виявлення та оцінка чинників, що формують грошові потоки в операційній діяльності та впливають на прийняття ефективних управлінських рішень на підприємстві.

Виклад основного матеріалу дослідження. Грошовий потік – це надходження та витрачання коштів підприємства в процесі господарської діяльності. Різниця між ними по кожному окремому виду діяльності або по діяльності підприємства в цілому називається чистим грошовим потоком. Дані щодо грошових потоків використовуються для оцінки інвестиційних проектів, прогнозування банкрутства підприємства, оцінки фінансового стану підприємств, оцінки фінансових інструментів і, перш за все, управління ліквідністю. Надходження та витрачання грошових коштів на підприємстві є результатом багатьох економічних подій, які класифікуються відповідно до виду діяльності: інвестиційної, фінансової чи операційної діяльності [9, с. 420].

Оцінка грошових потоків дає змогу визначити, чи здатне підприємство регулювати операційні витрати і операційні надходження, чи здатне фінансувати інвестиції зі своїх власних коштів і розраховуватися за раніше понесеними зобов'язаннями у формі боргових інструментів. У випадку негативної оцінки, підприємство може втратити платіжний баланс і можливості до подальшого розвитку. Негативні наслідки можуть також сприяти необхідності зміни структури джерел фінансування.

На підприємствах можливі такі три ситуації:

- підприємство генерує позитивні грошові потоки від операційної діяльності, що дозволяє фінансувати розвиток у рамках прийнятої стратегії та передбаченої структури капіталу;

- грошові потоки від операційної діяльності підприємства є достатніми для покриття зобов'язань перед власниками та кредиторами без обмеження майбутніх можливостей розвитку, але з неможливістю покриття поточних інвестиційних витрат;

- надходження від поточної діяльності підприємства не є достатніми для погашення поточних зобов'язань, що порушує платіжний баланс і можливості розвитку в майбутньому. Це означає, що амортизація не використовується належним чином і виникає необхідність продажу основного засобу для отримання грошових коштів, що дозволить підприємству продовжувати працювати на ринку.

При аналізі чинників, що впливають на грошові потоки від операційної діяльності, можна виділити як зовнішні, так і внутрішні фактори. Найбільш повний перелік факторів, що впливають на формування грошових потоків підприємства, запропоновано Мордовцевим О. С. та Лисицьким М. С. [8]. До зовнішніх чинників формування грошових потоків підприємства належать: кон'юнктура товарного та фондового ринків, система оподаткування підприємств, сформована практика кредитування постачальників і покупців продукції, система здійснення розрахункових операцій господарюючих суб'єктів, доступність фінансового кредиту, можливість залучення коштів безоплатного цільового фінансування. Внутрішні чинники включають: життєвий цикл підприємства, тривалість операційного циклу, сезонність виробництва і реалізації продукції, нагальність інвестиційних програм, амортизаційна політика підприємства, коефіцієнт операційного левериджу, фінансовий менталітет власників і менеджерів підприємства [8, с. 93].

Нами запропоновано перелік зовнішніх чинників формування грошових потоків від операційної діяльності доповнити такими:

1. *Загальна макроекономічна ситуація та бізнес-цикл.* Фінансова ситуація та ситуація з ліквідністю підприємства залежить від загальної макроекономічної ситуації та стадії бізнес-циклу, в якій зараз перебуває економіка країни. У фазі падіння та кризи спостерігається зростання безробіття, збільшення кількості збанкрутілих підприємств, скорочення виробництва, зайнятості, інвестицій, попиту та цін. Це означає, що суб'єкти господарювання реєструють зниження надходжень від операційної діяльності і намагаються компенсувати це, зменшуючи свої витрати. На стадії підйому, коли попит, ціни, інвестиції, виробництво та зайнятість зростають, безробіття зменшується, а кількість підприємств-банкрутів зростає, збільшується обсяг надходжень грошових коштів від операційної діяльності, що тягне за собою збільшення витрат. Підприємства, аналізуючи макроекономічну ситуацію, регулюють пропозицію попиту на пропоновані товари та послуги.

2. *Життєвий цикл продукту та бар'єри для входу.* Життєвий цикл товару має особливе значення у випадку середньострокового прогнозу. Зазвичай життєвий цикл продукції дуже короткий, що вимагає частого виходу на ринок нових продуктів. Чим ближче до кінця циклу, тим менші грошові надходження від продажу, тому кожен суб'єкт господарювання постійно працює над створенням нових продуктів або послуг, тобто диверсифікує діяльність.

Бар'єри входу на ринки необхідно аналізувати двополярно. У випадку ринку, на якому працює підприємство – чим вищі витрати на вхід, тим краще, тому що тиск з боку конкуренції є нижчим. У випадку нових ринків збуту підприємства очікують оптимальних витрат на вхід, тобто тих, які дозволять їм за короткий час завоювати ринок, але збережуть велику групу дрібних конкурентів, які надають сильний ціновий тиск.

3. *Позиція підприємства на ринку та обсяг її зовнішньоекономічної діяльності*, що безпосередньо впливає на оборот підприємства. Чим міцніша позиція, тим краще реагує підприємство на зміни зовнішнього середовища. Малі підприємства без значної позиції на ринку можуть лише швидко пристосуватися до ринкової ситуації, тоді як великі з усталеними позиціями створюють попит на свою продукцію самі, вони можуть лобювати зміни, що сприяють їхній основній діяльності, що показує, що протекціонізм є метою стратегій управління основних гравців ринку.

Підприємство, що працює на міжнародному ринку, з одного боку, має можливість диверсифікувати зовнішні чинники, наприклад, продажі на багатьох ринках призводять до того, що економічна ситуація в конкретній країні має менший вплив на грошові потоки, з іншого боку, підприємство може зіткнутися з ризиком зміни обмінного курсу. Це може мати негативний або позитивний вплив на реальні грошові потоки в тому розмірі, в якому він перевищує операційну маржу. У цьому випадку керівництво може обмежити валютний ризик наявними інструментами фінансового ринку, тобто валютними опціонами, валютними свопами тощо. Правильне використання похідних інструментів позитивно впливає на рух грошових потоків, що піддаються валютному ризику.

4. *Можливість зміни структури та асортименту виробництва відповідно до потреб ринку*. Якщо виробниче підприємство працює в менш спеціалізованій галузі, що характеризується меншою капіталомісткістю, воно має більші можливості для задоволення ринкових потреб у суміжних галузях або зміни матеріалів, що використовуються. Іншими словами, воно має більшу адаптивність. Це перш за все визначається структурою активів. Ефективність процесів коригування залежить також від різних обмежень або додаткових вимог, формалізованих у базі дозволів, нормативних актів, ліцензій, сертифікатів, стандартів, патентів, що відносяться до виду

діяльності або конкретного продукту. Чим більша гнучкість підприємства, тим вище баланс чистого грошового потоку, тому що реакція на зміни в середовищі швидша, що в сучасних умовах є надзвичайно важливим джерелом конкурентних переваг і вказує на важливість здатності менеджерів приймати швидкі і точні рішення.

5. *Можливості застосування цінової конкуренції та можливість коригування цін реалізованих товарів і послуг до цін виробничих факторів* впливають з конкурентної позиції підприємства та правових норм. Якщо пропонується товар або послуга виділяється на тлі конкуренції, це дозволяє вільно формувати ціну, оскільки потенційний клієнт не буде керуватися ціною як єдиним критерієм при прийнятті рішень. Чим сильніше конкурентна позиція, тим сильніше впливає на ціни на ринку і можливість їх стимулювання та адаптації до цін виробничих факторів. У разі незначної частки ринку залишається необхідним пристосуватися до цін конкурентів, а не до цін виробничих факторів. Для деяких продуктів законодавчий орган або виробник надає ціновий діапазон, який не може бути перевищений, що обмежує прийняття рішення суб'єктом господарювання при формуванні цін. Її відсутність означає, що збільшення витрат на купівлю виробничих факторів не може бути компенсовано збільшенням надходжень від продажу продукту, що безпосередньо формує залишок грошових потоків від операційної діяльності.

Внутрішні чинники, що формують операційні грошові потоки, відображають ті прийняті рішення, які безпосередньо залежать від волі керівництва. Ми пропонуємо доповнити існуючі чинники такими:

1. *Цінова політика.* Підприємства через цінову політику можуть впливати на грошові потоки від операційної діяльності. Проблема можна проаналізувати у двох аспектах: статичному та динамічному. Оцінка повинна враховувати нестабільність цін пропонуєваних товарів та ступінь зміни ціни продукту до ціни факторів. Коли поведінка конкурентів і

потенційних клієнтів стабільна, ми маємо справу з ціновими рішеннями в статичному підході. У цьому випадку використовується інформація про цінову еластичність попиту, витрати і поведінку конкурентів з урахуванням жорсткості цін і позиції на ринку. Такий підхід може негативно вплинути на зміни грошових потоків, оскільки вони є по суті динамічними. Це обґрунтовує застосування динамічного підходу до цінової політики підприємства з урахуванням елементів ризику змін та чинників, що визначають цінові зміни на ринку, що постійно розвивається. Мета цінової політики полягає в тому, щоб знайти такий рівень, при якому обсяг надходжень грошових коштів буде максимальним, що не завжди означає зростання цін.

2. *Кредитна політика щодо контрагентів*, що передбачає термін кредитування, розмір лімітів, наданих за торговим кредитом, правила стягнення боргів та умови застосування цінових знижок.

Оцінка платоспроможності контрагента та прийнятного рівня його ризику неплатоспроможності проводиться з використанням різних методів – кількісних, якісних або змішаних [11]. На практиці тест довіри до контрагента базується на принципі 5C – character, capacity, capital, collateral, conditions, які перевіряють платіжні можливості ділового партнера [4]. Загальна характеристика підприємства, забезпеченість активами, а також умови зовнішнього середовища функціонування, підлягають якісному аналізу, що залежить від суб'єктивної оцінки аналітика. Дослідження фінансового потенціалу та покриття капіталу відбувається за допомогою об'єктивного коефіцієнтного аналізу. Варто зазначити, що основною сферою інтересу в кредитній політиці є вибір між діями, спрямованими на збільшення дебіторської заборгованості, та діяльності, спрямованої на збільшення залишку готівки, з урахуванням часу її надходження.

3. *Управління дебіторською заборгованістю*. Кредитна політика

пов'язана з проблемою управління дебіторською заборгованістю, яка в основному стосується політики знижок, що дозволяє контролювати вартість (сезонні знижки, оптові ціни, функціональні) та час грошових надходжень (знижки за попередню оплату), питання забезпечення стягнення заборгованості, що також впливає на ймовірність та швидкість погашення дебіторської заборгованості.

Для поліпшення фінансової ліквідності підприємства, що має дебіторську заборгованість, можна використовувати додаткові інструменти для досягнення ефекту фінансового важеля. Відступлення права вимоги, факторинг або форфейтинг дозволяють достроково отримувати кошти, які є джерелом дебіторської заборгованості. Їх використання на практиці безпосередньо впливає на збільшення грошових надходжень.

4. *Управління запасами*, основна мета якого полягає у формуванні такого їх рівня, який забезпечить безперервність процесу виробництва та продажу при мінімізації витрат на їх створення (які включають витрати, пов'язані з замовленням, доставкою та його прийняттям), технічне обслуговування (фінансування, зберігання та моральне старіння запасів) і вичерпання (відсутність запасів означає відсутність можливості продовжувати здійснення звичайної діяльності) [12, с. 785]. Вибір стратегії управління запасами полягає у визначенні їх оптимальної структури. Виходячи з цього, існують три основні стратегії: агресивна, компромісна та консервативна. Агресивна стратегія полягає у фінансуванні на короткостроковій основі. Цей підхід є ризикованим. Консервативна стратегія полягає у фінансуванні на довготривалій основі. Ця стратегія мінімізує ризик ліквідності, але обмежує можливості з розширення діяльності. Під час компромісної стратегії матеріальні ресурси фінансуються як за рахунок довготривалих, так і за рахунок короткострокових активів.

5. *Рівень використання комерційного кредиту у відносинах з*

постачальниками (умови виплати поточних зобов'язань). На виробничому чи торговельному підприємстві володіння матеріалами, сировиною або товарами є важливим елементом операційної діяльності, що перетворюється на використання готівки для придбання цих компонентів активів для переробки або перепродажу. Збільшення потенціалу підприємства досягається, коли закуплені матеріали або товари можуть бути сплачені з затримкою.

6. *Можливість вибору обсягу та структури резервів для майбутніх зобов'язань.* У процесі прийняття рішень підприємства важливим елементом є оцінка зобов'язань, для яких будуть створені резерви. Це дуже важливий елемент з точки зору грошових потоків від операційної діяльності, особливо у випадку використання непрямого методу для їх оцінки. Рішення про створення резерву для зобов'язань призводять до витрат, але не до втрат.

Висновки. Грошові потоки від операційної діяльності є основним елементом оцінки ризику втрати довгострокової фінансової ліквідності, що підтверджує, що фінансові менеджери підприємств повинні контролювати всі чинники, що їх формують. Негативне сальдо грошових потоків, рівнозначно ризику втрати ліквідності, що вимагає зміни поточної фінансової стратегії.

У сучасних умовах господарювання практично всі підприємства знаходяться в умовах незалежного вибору свого стратегічного і тактичного розвитку. Першочерговим завданням суб'єктів господарювання стало самофінансування своєї діяльності. Грошові потоки можна охарактеризувати як систему «грошового кровообігу» господарського організму підприємства, ефективне управління якими є найважливішим показником його «фінансового здоров'я», критерієм забезпечення тривалого комерційного успіху.

Література

1. Бернстайн Л. А. Анализ финансовой отчётности: теория, практика и интерпретация: Пер. с англ. / Науч. ред. перевода чл.-корр. РАН И. И. Елисеева. Гл. редактор серии проф. Я. В. Соколов. – М.: Финансы и статистика, 2003. 624 с.
2. Білик М. Д. Грошові потоки підприємств у мікро- та макроекономічному аспекті / М. Д. Білик, С. І. Надточій // Фінанси України. 2013. № 6. С.133–147.
3. Бланк И. А. Управление финансовой стабилизацией предприятия / И. А. Бланк. К. : Ника-Центр, Эльга, 2010. 496 с.
4. Васильчак С. В. Оцінка кредитоспроможності позичальника як один із методів забезпечення економічної безпеки банку / С. В. Васильчак, Л. Р. Демус // Науковий вісник НЛТУ України. 2012. № 22.1. С. 158.
5. Дорошенко А. П. Оцінка ліквідності та платоспроможності в контексті діагностики загального фінансового стану підприємства / А. П. Дорошенко. // Ефективна економіка. 2013. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_2_37
6. Заремба Є. М. Грошові потоки підприємства: сутність і класифікація / Є. М. Заремба // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2012. Вип. 2 (23). С. 87-92.
7. Кузнецова И. Д. Управление денежными потоками: учебное пособие / И. Д. Кузнецова. Иваново : ИГХТУ, 2008. 193 с.
8. Мордовцев О. С. Методичний підхід до організації управління грошовими потоками промислового підприємства / О. С. Мордовцев, М. С. Лисицький // Вісник Національного технічного університету «ХП» (економічні науки) : зб. наук. пр. Харків : НТУ «ХП», 2018. № 37 (1313). С. 90-95.

9. Олександренко І. В. Діагностика ліквідності та платоспроможності підприємства / І. В. Олександренко // Актуальні проблеми економіки. 2014. № 6 (156). С. 419-426.
10. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. / Г. В. Савицька / 3-тє вид., випр. і допов. К.: Знання, 2007. 668 с.
11. Чайковський Я. Удосконалення методики комплексної оцінки кредитоспроможності позичальника / Я. Чайковський // Вісник НБУ. 2014. № 11. С. 30-34.
12. Чуприна Л.В. Роль управління запасами у підвищенні ефективності управління підприємством / Л.В. Чуприна, В.М. Намазова // Молодий вчений. № 4 (44). 2017. С. 784-788.

References

1. Bernstein L. (2003). Analiz finansovoi otchotnosti: teoriia, praktyka i interpretatsiia [Analysis financial accounting: theory, practice and interpretation. M.: Finance and Statistics. 624 p.
2. Bilyk M., Nadtochii S. (2013). Hroshovi potoky pidpriemstv u mikro- ta makroekonomichnomu aspekti [Cash flows in microeconomic and macroeconomic aspect]. Finansy Ukrainy. Vol. 6. P. 133–147.
3. Blank I. (2010). Upravlenie finansovoi stabilizatsiei predpriatiya [Management of financial stabilization company]. Nika-Center, Elga, Kyiv. 496 p.
4. Vasylchak S., Demus, L. (2012). Otsinka kredytopromozhnosti pozychalnyka yak odyin z metodiv zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky banku [Assessment of the borrower's creditworthiness as one of the methods of ensuring the economic security of the bank]. Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy (Research Bulletin of the Ukrainian National Forestry University). Vol. 22 (1). P. 154-161.

5. Doroshenko A. (2013). Ocinka likvidnosti ta platospromozhnosti v konteksti diagnostyky zaghaljnogho finansovogho stanu pidpryemstva [Assessment of liquidity and solvency in the context of diagnosing the general financial condition of the enterprise]. *Efektivna ekonomika*. Vol. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_2_37
6. Zaremba E. (2012). Hroshovi potoky pidpryemstva: sutnist i klasyfikatsiia [Cash flows of enterprise: the nature and classification]. *Problemy teorii ta metodolohii bukhhalterskoho obliku, kontroliu i analizu*. Vol. 2 (23). Pp. 87-92.
7. Kuznetsova I.(2008). Upravlenie denezhnymi potokami predpriatiia [Cash flow management]. Ivanovo: YHHTU. 193 p.
8. Mordovcev O., Lysycjkyj M. (2018) Metodychnyj pidkhid do orghanizaciji upravlinnjam ghroshovymy potokamy promyslovogho pidpryemstva [Methodical approach to the organization of cash flow management of an industrial enterprise]. *Visnyk Nacionaljnogho tekhnichnogho universytetu «KhPI» (ekonomichni nauky): zbirnyk naukovykh pracj*. Vol. 37 (1313). P. 90-95.
9. Oleksandrenko I. (2014). Diagnostyka likvidnosti ta platospromozhnosti pidpryemstva [Diagnostics of liquidity and solvency of the enterprise]. *Aktualjni problemy ekonomiky*. Vol. 6 (156). P. 419-426.
10. Savitskaya G. (2007). Ekonomichnyy analiz diyalnosti pidpryemstva [Economic analysis of activity of enterprise]. K.: Znannya. 668 p.
11. Chaikovskiy Ya. (2014). Udoskonalennia metodyky kompleksnoi otsinky kredytopromozhnosti pozychalnyka [Improved Methods of Complex Evaluation of the Creditworthiness of the Borrower]. *Visnyk NBU*. Vol. 11. P. 30–34.
12. Chupryna L., Namazova V. (2017). Rolj upravlinnja zapasamy u pidvyshhenni efektyvnosti upravlinnja pidpryemstvom [The role of

inventory management in improving the efficiency of enterprise management]. *Molodyj vchenyj*. Vol. 4 (44). P. 784-788.